

Kamenné zahrady zenu

Evropan upadá do jistých rozpaků, když poprvé vstoupí na půdu některé z kamenných zenovských zahrad. Ocitá se totiž na pečlivě upraveném políčku drobných kamínků a oblázků, které jsou tu a tam doplněny většími kameny, balvany či kusy skály. Kam ať již návštěvník pohlédne na této podivuhodně prosté kamenné scénérii, všude tiše a poklidně vládne její veličenstvo *prázdnota*. A právě nad tou Evropan žasne: má pro něj totiž téměř vždy negativní konotace. Je mu něčím nechtěným, nežádoucím a nepříjemným. Je mu výrazem absence něčeho, co postrádá. Bojí se jí. Zen přistupuje k prázdnotě fundamentálně jinak. Jak?

Kamenné zahrady zenu jsou místem, kde buddhista složí své tělo do oné známé polohy se zkříženýma nohama. Odloží zde však stranou i svou mysl s jejími spekulacemi a propočty, bez kterých si dnes běžný Evropan nedovede svůj život takřka představit. Vlastně se zde vůbec buddhista oprostí od svého já zapředeného do spleti přetechnizovaného světa. Prázdnota zahrad je mu tedy prostorem osvobození jak od světa vnějšího, plného lidí a věci, tak od světa vnitřního. Ale kam toto osvobození směřuje?

Opouští-li zen buddhista vše přítomné, pak jediné co mu zbývá je přítomnost samotná. Přitahuje ho - řečeno s Eckhartem - ono *věčné teď*, které odolává moci času. A právě tato holá přítomnost, zbavena všeho zpřítomnělého, je mu tou jedinou cestou, která jej vede a naplňuje. A protože zen buddhista je tvrdý praktik a žádný teoretik (prázdnota pro něj není nějaký abstraktní pojem, jakási prázdná množina, jak ji zná matematik), zhotovil si kromě svých chrámů i kamenné zahrady, které jsou mu nadmíru vhodným místem, kde může toto bytostné osvobození praktikovat.

Výstava ovšem nechce diváka vyprovokovat k návštěvě těchto zahrad. Chce spíše přivést jeho pozornost k onomu hlubokému osvobození, které se v jejich prostoru - lépe řečeno prázdnotě - odehrává. Onomu odvážnému a radikálnímu osvobození od sebe sama k tomu, co osvětluje veškerý svět. Ano, osvobození ke světlu, které oslňuje ztichlého zen buddhistu a před kterým si ve svém vybledlém světě tak dovedně zakrývá oči dnešní konzument. Marně. Neuteče mu. Toto prasevětlo předchází lidské oko i zrak.

Kamenné zahrady zenu jsou v Evropě takřka neznámé, a proto na ně a jejich smysl výstava upozorňuje. Veškeré zobrazené zahrady se nacházejí v Kyotu. Většina z nich patří zenovským skupinám Kinkakuji a Ginkakuji, což jsou odvětví školy Rinzai. V menší míře jsou zde zastoupeny i zahrady zenovské školy Sótó. Kamenná pole, která vždy tvoří jádro těchto zahrad, zpravidla sousedí s prostými buddhistickými chrámy a vše je obklopeno jednoduchými rostlinami a jezírky. I tyto aspekty se snaží výstava zachytit. Fotografie byly pořízeny v období 2005 - 2008.